

ANGLIA ÎNTRE ANII 1815 ȘI 1848

(cl. a VII-a)

I. Situația social-economică

1. Dezvoltarea economică

- desăvârșirea revoluției industriale
- ferma — principala unitate de producție agricolă
- dezvoltarea comerțului; politica liberului-schimb ¹
- dezvoltarea căilor și mijloacelor de transport ²

2. Situația socială

- mutații sociale intervenite ca urmare a dezvoltării industriale ³
- muncitorii; situația lor ⁴
- burghezia

II. Situația politică

1. Politica internă; lupta pentru reforma electorală

- sistemul parlamentar învechit; ⁵ votul censitar; ⁶ lupta pentru reforma electorală
- reforma electorală din 1832; conținut ⁷; caracter

2. Politica externă

- extinderea domeniului colonial — expresie a intereselor marii burghezii engleze.

III. Mișcarea muncitorească⁸

1. Organizarea și lupta clasei muncitoare din Anglia până în 1837

- primele forme de luptă (mișcarea distrugătorilor de mașini); lupta pentru drepturi ⁹; organizarea clasei muncitoare ¹⁰

2. Mișcarea chartistă

- organizare și program ¹¹

- etape; 1839; 1842¹²; 1848
- cauzele eșecului
- importanța mișcării chartiste

Comentariu istoric

1. Liberul schimb (free-trade) este politica economică preconizată de burghezia industrială engleză în acel moment deoarece producția industrială engleză era net superioară producției tuturor statelor în privința calității, cantității și ieftinității. Reducînd sau anulînd propriile taxe vamale și obligînd alte state să procedeze la fel, Anglia își asigura cu ușurință noi piețe de desfacere prin zdrobirea concurenței. De asemenea, liberul schimb era necesar pentru importul de alimente căci legea grînelor nu fusese abrogată.

2. Ca urmare a aplicării forței aburului la locomotivă (Stephenson) începe construcția de căi ferate. În 1825 se construiește prima cale ferată între Stockton și Darlington. Aplicarea aceluiași principiu de către Fulton duce la revoluționarea și a transportului maritim.

3. Ca urmare a dezvoltării economiei se înregistrează o remarcabilă creștere numerică a populației; sint populate noi regiuni și orașe (Birmingham, Manchester), sporește populația altor orașe (Londra, Liverpool); crește numărul muncitorilor fie prin depopularea satelor, fie prin proletarizarea micilor meșeriași ruinați.

4. Proletariatul englez este numeros și concentrat în mari centre industriale; pînă în 1833 nu există legi pentru limitarea zilei de muncă; introducerea mașinilor duce la reducerea nevoii de calificare a muncii; salariile scad; se folosește masiv munca femeilor și a copiilor; șomajul tinde să devină cronic; cresc impozitele indirecte.

5. Repartiția mandatelor în parlament nu mai corespunde situației nou create, orașele noi nu au deputați în parlament, burghezia mică și masele populare nu au nici ele. Parlamentul duce o politică antipopulară — un exemplu îl constituie votarea legii cerealelor care servește interesele marilor proprietari funciari dar este contrară intereselor maselor consumatoare.

6. Censul = cîtimea de impozit prevăzută de legile electorale ale unei țări, într-o anumită epocă, necesară pentru acordarea dreptului de alegător sau de ales și pentru delimitarea categoriilor electorale din care făceau parte cetățenii (noțiunea este necesară și la disciplina „Dreptul de cetățenească”).

7. Reforma prevedea anularea sau reducerea dreptului de a alege deputați din anumite orașe al căror număr de locuitori rămăsese mic și nu justifica numărul de mandate afectate; locurile de deputat rămase libere au fost repartizate unor orașe care nu avuseseră de loc sau avuseseră prea puține în raport cu numărul locuitorilor. Censul electoral nu a fost modificat; ca urmare, mica burghezie și masele populare n-au avut nici un drept; reforma a folosit doar burgheziei industriale și comerciale.

8. Clasa muncitoare engleză este numeroasă, destul de omogenă și concentrată în mari centre industriale; este prima care realizează organizarea profesională și începe lupta politică organizată.

9. Mai au loc acțiuni ale distrugătorilor de mașini; politica antipopulară a claselor dominante a dus la permanente mișcări (la Nottingham, Birmingham, Newcastle, Glasgow), care culminează cu marea întrunire populară de la St. Petersfield (1819).

10. În 1799 se votase în Parlament legea împotriva asociațiilor muncitorești. Ca umare a permanentelor lupte ale clasei muncitoare, în 1824, Parlamentul votează libertatea de organizare pentru muncitori. Acum încep să activeze în mod legal sindicatele clasei muncitoare din Anglia (trade-union).

11. În 1836 ia ființă „Asociația muncitorilor din Londra“, organizată de muncitorul William Lovett; ea își fixează programul în 1837; acesta cuprindea 6 puncte, redactate și lansate sub forma unei charte populare. Punctele erau: vot universal pentru toți bărbații de la 21 de ani, alegeri anuale, vot secret, organizarea de circumscripții electorale egale ca număr de alegători, desființarea censului pentru candidații de deputat, retribuirea deputaților pe durata exercitării mandatului.

12. La 20 iulie 1840 s-a constituit la Manchester „Asociația națională a chartiștilor“ care își fixează un statut, o schemă de organizare etc. Astfel, mișcarea chartistă capătă un caracter proletar mai accentuat și își lărgește programul care acum mai cuprinde: reducerea impozitelor, separarea bisericii de stat, autonomia Irlandei, anularea legii privitoare la săraci și luarea altor măsuri pentru curmarea sărăciei; desființarea monopolului burgheziei și moșierilor asupra mașinilor, pământului, mijloacelor de comunicație și presei.

Îndrumări metodice

— Lecția are un preponderent caracter expozitiv dar va fi folosită și conversația și demonstrația.

— Se cere evidențiată ideea că dezvoltarea industrială a adâncit contradicțiile sociale și politice existente în Anglia în această perioadă, ceea ce determină antrenarea masivă a maselor proletare în lupta pentru obținerea de drepturi economice și politice. De asemenea, va fi urmărit procesul de clarificare a clasei muncitoare: de la mișcarea distrugătorilor de mașini, la organizarea în sindicate, pe parcursul luptei pentru reforma electorală și, în sfârșit, la mișcarea chartistă cu etapele ei.

— Va fi folosită o hartă a Europei pentru fixarea principalelor orașe industriale engleze în acel moment și o hartă a lumii pentru precizarea întinderii imperiului colonial englez în acea epocă.

— Izvoare istorice ne sînt puse la dispoziție în „Culegere de texte pentru istoria universală. Epoca modernă“ de C. Mureșan și colectivul, p. 210—218. Din ele vor fi alese unele fragmente (nu vor fi citite în întregime la clasă) și vor fi comentate împreună cu clasa. De exemplu, pentru a ilustra condițiile de muncă și de viață ale muncitorilor englezi, pot fi citite și comentate cu clasa ultimele 20 de rînduri din fragmentul „Manchester în 1835“ (p. 215).

BIBLIOGRAFIE

Engels, Friedrich, *Situația clasei muncitoare din Anglia*, în K. Marx și Fr. Engels, *Opere*, vol. 2, București, Edit. Politică, 1958, p. 61—80.

Almaș, D. și colectivul, *Manual de istorie universală modernă (1642—1918)*, vol. I, partea a II-a, București, 1971, p. 129—145.

Maurois, André, *Istoria Angliei*, București, Edit. Politică, 1970, vol. II, p. 207—238.

Mureșan, Camil și colectivul, *Culegere de texte pentru istoria universală, Epoca modernă*, București, E.D.P. 1973, p. 210—218.

Iordănescu, Aurel, *Folosirea izvoarelor istorice — mijloc de întemeiere științifică a lecției*, în „Studii și articole de istorie”, vol. XVII, 1972, p. 81—88.

VIORICA VĂITEANU